

VEČERNI LIST

NEODVISEN DNEVNIK

Cena celoletna po pošti K 40.—, za Ljubljano K 35.—
 polletna " " " 20.— " " " 18.—
 četrtletna " " " 10.— " " " 9.—
 mesečna " " " 3.50. " " " 3.—
 Redakcija in uprava: Kopitarjeva ulica 6. — Telefon 50.

Insarati: Enostolpna petilistva (59 mm široka in 8 mm visoka ali pje prostor) za enkrat po 50 vin., za dva večkrat po 45 vin. — Ob sobotah dvojni tarif. — Posilano: Enostolpna petilistva K 1.—, — Izhaja vsak dan, izveniši nedelje in praznike, ob 3. uri popoldne.

Po mariborski pogodbi.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Maribor, 14. febr. Pogodba je podpisana. Izdal se bo poseben komunike, ki pa še ni sestavljen. V Cmureku je določeno obojno, slovensko in nemško orožništvo. Zveznica Spilje-Radgona je v slovenski oskrbi.

Boji so prenehali. Nemci morajo še danes izprazniti kraje, ki so v nevtralnem pasu.

Važno je za nas to, da smo pomaknili črto severovzhodno od Radgone do ogrske meje, da bo lahko ščititi ogrske Slovence.

Očividno je bilo dogovorjeno med štajerskimi in koroškimi Nemci, da pri določitvi demarkacijske črte pritisnejo z vso silo na Slovence, da bi odnehali od svojih zahtev glede visokega Radla in Remšnik. Če bi se bila demarkacijska črta na zahodu pomaknila v dravsko dolino, bi bil Maribor v veliki nevarnosti. Z lahkoto bi potem štajerski in koroški Nemci ob ugodnem trenutku udarili v dravski dolini proti Mariboru. Ta načrt so naši zastopniki morali preprečiti.

Državno veče se skliče 1. marca.

Sestava državnega veča.

Belgrad, 13. februarja. (Lj. k. u.) Jugoslov. dop. urad v Belgradu je izvedel od avtoritativne strani, da bo državni zbor kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev na dan 1. marca 1919 sklican v Belgrad.

Belgrad, 13. februarja. (Lj. k. u.) Jugoslov. dop. urad v Belgradu javlja, da bo državni zbor kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev sestavljen tako-le: Srbija odpošlje 84, Makedonija 24, Hrvatska in Slavonija 62, Slovenija 32, Istra 4, Dalmacija 12, Črna gora 12, Vojvodina 24, Bosna in Hercegovina 42 članov. Nekateri pokra-

jine hočeje biti zastopane številnejše. Definitivno bo to vprašanje rešeno v eni prvih sej državnega zbora. Najbrže se državni zbor otvori s svečano službo božjo. Razpravne seje se bodo začele šele 3. ali pa 4. marca. Predsedoval bo najstarejši član. Kot poslovnik so sprejeli poslovnik srbske narodne skupščine, dokler ne bo narodno predstavništvo (državni zbor) določilo drugega. Med prvimi predlogi se nahaja predloga o začasnih ustavi kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev in načrt agrarni reformi.

Parlament bo trajno zboroval.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Belgrad, 14. februarja. Narodno predstavništvo bo sklicano s posebnim ukazom ministrskega sveta, ki izide te dni. Ako se dotlej vrne prestolonaslednik regent Aleksander, bo otvoril zasedanje s prestolno besedo. Parlament bo trajno zboroval do konstituante.

ksander, bo otvoril zasedanje s prestolno besedo. Parlament bo trajno zboroval do konstituante.

Regent Aleksander pri maršalu Fochu.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Pariz, 14. februarja. Regent Aleksander je obiskal maršala Focha in ga odlikoval z velikim križem Karadjordjevičev.

vega reda z meči. S srbsko srebrno vojno svetinjo je odlikovan Andree Tardieu, poveljnik nekega polka pred Verdunom.

Pogodba je podpisana.

Mariborska pogodba je podpisana. Pogajanja nikakor niso hotela tako napredovati, kakor smo želeli, in večkrat se je že zdelo, da se bodo razbila. Nemci so povzročali vedno nove težave in ovire, ki sta jih pa naša volja do miru in nastop francoskih posredovalcev premagala.

Nova demarkacijska črta teče v splošnem po naši sedanjí jezikovni meji. Da je nemštvo z nasilnimi sredstvi ter, podpirano od nekdanje državne oblasti, ponemčilo, tolike tisoče slovenskega prebivalstva, ni prišlo v poštev. Nemci beležijo v svojem uradnem poročilu s ponosom, da bombi morali zapustiti Lučane in Cmurek in da se je ugodilo željam ondotnega nemškega prebivalstva.

Kljub temu, da nova pogodba ni izpolnila naših pričakovanj, jo pozdravljamo, zlasti ker je mirovnemu posvetu izrečno pridržana končna določitev meja. S tem, da se je ustvarila začasna meja, je prenehalo vsaj na enem delu naše severne meje stanje, ki je bilo naravnost neznosno. Obe stranki sta morali vzdržavati brez potrebe tisoče vojakov pod orožjem, prebivalstvo je moralo biti vsak hip pripravljeno na presenetljive napade, nastajali so vedno novi spori, oglašale se od obeh strani pritožbe, pogajanja so se začeljala in trgala. To so bile razmere, ki so Jugoslaviji in Nemški Avstriji pile kri in jima izsesavale itak ne preobilo moči.

Sedaj, ko so meje določene, je prišel čas, da se začne sporazumno delo med obema narodoma v severnem delu naše nove domovine. Nemci bodo morali premagati skušnjave iredentizma in se prilagoditi misli, da bomo živeli v skupni hiši. Naš dom bo tudi njihov dom, naše pravice bodo tudi njihove. Enakopravni sodržavljeni si bomo. Mir orožja, ki je nastal na meji, naj bi imel za posledico meščanski mir med prebivalci iste države, mir, ki ga ne bo skalilo nič, razen plemenite tekme v delu za blagor vsakega posameznega državljan in za blagor celokupne države. Bajonete smo vtaknili v nožnice, puške smo očložili. Spravimo tudi sovraštvo med zastarelo in nerabno vojno ropotijo. Vsi se bomo morali truditi, da popravimo ne le gmočno škodo vojske, ampak da zabrišemo tudi sledove, ki jih je vtisnila duša.

Proti boljševikom v Jugoslaviji.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Zagreb, 14. februarja. Zaprli so boljševiškega agitatorja Zvonimira Švrljuga, ki se je vrnil iz Rusije in širil po Zagrebu

komunističke letake tiskane v cirilici in latinici.

Rdeče garde v Gradcu.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Gradec, 14. febr. V dveh graških vojašnicah se je rdeči gardi posrečilo pridobiti nadvlado. Le z velikim trudom in ogromnimi denarnimi sredstvi se je posrečilo

nemškim oblastim trenutno vdušiti vstajo rdeče garde, ki pa utegne, kakor se je bati, vsak čas zopet izbruhniti.

Revolucija v Italiji se širi.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Lugano, 14. februarja. Delavsko gibanje se po vsej Italiji vedno bolj širi. V Lombardiji stavkajo vsi rudniški delavci. Proletariat v gornji Italiji je zelo razbur-

jen. Povsod so skrajno ogorčeni na vladu, ker se ni odpravila vojnega stanja in ni razglasila pomilostitve kaznjencev.

Nove stavke v Trstu.

Lugano, 13. februarja. (Lj. k. u.) Glasom Čehoslov. tiskovnega urada je v Trstu izbruhnil generalni štrajk. Iz solidarnosti se ga poleg železničarjev udeležujejo vsi železniški in uradniški sloji, da protestirajo

zoper ukrepe italijanske uprave, naperjene proti stavkujočim železničarjem. »Secolo« poroča iz Trsta, da ima to gibanje politični in izrazito protitalijanski značaj.

Wilson za svobodo morja.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Bern, 14. februarja. »Gazetta di Torino« poroča: Wilson je izjavil Lloyd Georgesu, da Amerika zahteva popolno svobodo morja. Ona ne zahteva gospodstva na morju zase, a ga ne dopusti tudi no-

beni drugi državi. Ako v tej stvari ne pride do sporazuma, bo Amerika smatrala to kot izzivanje in bo za vsako novo ladjo, ki bi jo zgradila kaka država, zgradila dve.

Nezaupanje do Italije narašča.

Curih, 13. febr. (Lj. k. u.) Čehoslov. tiskovni urad poroča: Trajne poizkuse posameznih italijanskih listov, Wilsonovo stališče na mirovni konferenci omajati zlasti s tem, da poudarjajo, kako zelo ostro se Wilsonov program o družbi narodov kritikuje v Ameriki sami, in da se v Ameriki množi opozicija zoper Wilsona, označujejo ameriški listi kot spletke ter jih precej ostro zavračajo. Vodilni republikanski organ »New York Tribune« beleži, da je republikanska opozicija izpremenila svoje

mišljenje o Wilsonu in da prav občuduje njegovo delovanje v Parizu. Taft je Wilsonu v neki brzojavki častil. Kakor je posneti iz raznih listov, zasledujejo zavestniki Italije njeno vedenje z rastočo nevšečnostjo. Italijanski konflikt z Jugoslovani, odkriti d'Annunzijeve napadi na alirance, časopisni izpadi zoper Francijo zaradi francoske politike glede Jugoslovancev ter najnovejša gonja zoper Wilsona vzbujajo pri zaveznikih Italije čim dalje bolj mučno pozornost.

Pozor pred slepariji!

Ljubljana, 14. februarja. (Lj. kor. ur.) Italijani so te dni nabili po vseh slovenskih krajih, zlasti po Notranjskem, lepake, v katerih lažljivo zatrjujejo, da je spor med Jugoslovani in Italijo poravnán in da je sedaj potrebno, da se slovensko prebivalstvo z zaupanjem prilagodi novemu položaju, to je, da bo tvorilo naše slovensko ozemlje del italijanske kraljevine. S tem

novim manevrom hočejo zapeljati naše ljudstvo v obup. Ljubljanski dopisni urad je od pristojne strani pooblaščen ugotoviti, da je jugoslovansko-italijanski spor ne le nerešen, temveč da se po krivdi italijanske diplomacije, kakor tudi vsled neprestanih nasilstev italijanskih okupacijskih organov od dne do dne poostruje.

Jugoslovansko vprašanje se reši kmalu.

Praga, 13. februarja. (Lj. k. u.) Glasom Čehoslov. tisk. urada poroča »Corriere della Sera« po Agence Havas dne 6. t. m. iz Pariza: Sodijo, da bodo velesile o jugoslovanskem problemu jele razpravljati še pred Wilsonovim odhodom, tudi ako Lloyd George ne bo prisoten.

Italijani v dunajskih muzejih.

Dunaj, 13. febr. (Lj. k. u.) Glasom Čehoslov. tisk. urada se je izročanje podob iz galerije danes nadaljevalo. Italijani so iz muzeja za umetnostno zgodovino prejeli vsega skupaj 36 slik. Jutri se bo izročanje nadaljevalo v muzeju, potem pa bodo Italijanom izročili benečanske slike, ki se nahajajo v novem traktu cesarskega dvora. Schönbrunnške gobeline so Italijani odpeljali že včeraj. Poleg umetnin zahtevajo Italijani tudi izročitev listin iz državnih arhivov ter orožje iz orožne zbirke.

Francija in Italija.

Curih, 13. febr. (Lj. k. u.) Glasom Čehoslov. tisk. urada zahteva »L'Humanité«, da naj se vedno še ob italijanski fronti nahajajoče se francoske čete nemudoma odpokličejo. List pripominja: Dočim Italija hiti z razpremljenjem lastne vojske, so Francozi prisiljeni, za varnost Italije ali v njeni službi še vedno biti v orožju.

Avstrijsko brodogradje v italijanski službi.

Dunaj, 13. februarja. (Lj. k. u.) Čehoslov. tisk. urad poroča: Pretežni del bivšega avstro-ogrškega trgovinskega brodogradje je, kakor poročajo italijanski listi, zbran v tarentski luk, da pospeši dovoz blaga v Italijo in vsaj deloma pomnoži italijansko brodogradno prostornino. Prvi avstrijski trgovinski ladiji »Tirol« in »Gastein« sta v Tarent dospeli dne 2. decembra 1918, njima so sledile druge ladje in danes jih je v Tarentu zbranih že 54 nekdanjih avstro-ogrskih trgovinskih ladij. V najkrajšem času jih tjakaj dospe še 30.

Mirovna pogajanja Poljakov in Ukrajincev.

Kijev, 13. feb. (Lj. k. u.) Čehoslov. tiskovnemu uradu poročajo brezlično, da se je glasom lista »Golos« v Varšavo, odposlani ukrajinski delegat Prokopowycz vrnil in da bo poročal o uspehu svoje misije. Njegova naloga je bila, doognati pogoje za umiritev ukrajinsko-poljskega spora. Kakor javlja »Golos«, obetajo varšavska pogajanja ugoden uspeh. Varšavski vladni krogi napovedujejo ugodno podlago za mirovna pogajanja. Na podstavi Prokopowyczevega poročila je ukrajinska vlada sklenila, v najbližjih dneh odposlati delegacijo s posebnimi pooblastili, ki naj započne mirovna pogajanja s poljsko vlado.

Vrednost krone pada.

Belgrad, 13. febr. (Lj. k. u.) Jugoslov. dopisni urad poroča: Kurs krone pada. Danes plačajo za 100 dinarjev 290 kron. V finančnih krogih se govori, da bo v najbližnjih dne krona padla tako, da bodo zahte-

vati za 100 dinarjev 300 kron. Uradni kurs je 250, padanje krusa so povzročile špekulacije madžarskih bančnih krogov. Računati je, da se bo kurs krone zopet izboljšal, toda šele v enem mesecu.

Zamenjeva lir za krone.

Inomost, 13. feb. (Lj. k. u.) Glasom Čehoslov. tisk. urada poročajo italijanski listi, da nameravajo Italijani na ozemlju, ki so ga zasedli, vse kronske bankovce v malo dneh zbrati v javnih blagajnicah in jih tam ožigosati. Ožigosani bankovci ob-

drže svojo zakonito vrednost. Čim se z ožigosanjem dožene število na tem ozemlju krožečih kronskih bankovcev, bo mogoče določiti razmerje med krono in liro. Nato se določi kratek rok za zamenjavo kron in lir.

Ukrajina in Rumunija.

Kijev, 13. februarja. (Lj. k. u.) Glasom Čehoslov. tisk. urada poroča »Golos«, da je ukrajinska vlada v Rumuniji dala izjaviti, da je njeno stremljenje po dobrih sosednjih odnosih slej ko prej neizpremenjeno in da se bodo dogodki na ukrajinsko-rumunski meji preiskali.

Češko-nemška trgovina.

Praga, 13. februarja. (Lj. k. u.) Glasom Čehoslov. tisk. urada se je na skupnem zborovanju nemškega in češkega trgovskega gremija soglasno sklenila združitev obojih institucij v skupno korporacijo.

Kaj bo z Rusijo?

Curth, 13. febr. (Lj. k. u.) Glasom Čehoslov. tisk. urada poroča »L'Humanité«, da so uredniki lista »Le Populaire« na Pichona naslovili celo vrsto vprašanj o njegovih načrtih glede Rusije, zlasti ali in kdaj bodo ententne čete odpoklicali iz Rusije. Pichon je odgovarjal izogibno, toda obljubil, da se bo v teh pogledih obrnil do mirovne konference in potem izpraševalce obvestil potem Longueta.

Boji boljševikov.

Moskva, 13. feb. (Lj. k. u.) Glasom Čehoslov. tisk. urada se brezžično javlja nastopno rusko vojno poročilo: 8. t. m. so naše rdeče čete prekorale reko Don in na njenem desnem bregu zavzele kraje Ust Hopeckaja in Ust Medvedskaja. Na Donovem levem bregu pa smo zavzeli Buhanovskaja in uplenili zelo mnogo vojnega materiala.

Premirje z Nemčijo.

Pariz, 13. februarja. (Lj. k. u.) Dun. kor. urad poroča: Posebni znaki dogovora za premirje, čegar pogoje je sestavil vrhovni vojni svet, obstoje v tem, da se v razliki s prejšnjimi z Nemčijo sklenjenimi pogodbami za premirje, le-ta ne bo več sklenil na kratek čas, temveč definitivno in v veljavnostjo do podpisa mirovnih preliminarjev. Vrhovni vojni svet je bil naziranja, da se morajo odnosi med

obema strankama postaviti na definitivno podlago. Vojni svet je sprejel nastopno resolucijo: Sedanje premirje se bo obnovilo 17. februarja na kratek čas. Aliiranci bodo imeli pravico premirje odpovedati, ako bi se vse točke ne izvršile, kakor so predpisane. Te točke vsebujejo tudi pogoje, ki jih Nemčija ni izpolnila. Nemška armada se zaveže, da takoj prekrine sovražnost proti Poljakom in da ne gre čez gotovo črto. Med tem kratkim časom bo posebna komisija ugotovila pogoje novega premirja, ki bodo veljavni do podpisa mirovnih preliminarjev. Pogoje, katere je stavil vojni svet, so zelo strogi. Zahtevajo predvsem demobilizacijo in razoroženje Nemčije pod kontrolo aliirancev. Do konca provizornega premirja bo imela narodna skupščina brezdvomno čas, da natančno prouči nove pogoje premirja. Posebna komisija se bo zbrala v četrtek, da revizira dogovor premirja, katerega bo razmotril vrhovni vojni svet.

Nemški vladni program.

Berlin, 14. febr. (Lj. k. u. — Brezžično.) O programu vladnih strank piše »Vorwärts«, da še ni popolnoma izdelan, da pa obsega v glavnih potezih: Proglasitev narodne skupščine kot nositeljice nemške suverenosti; ojačenje države z močno centralno oblastjo; popolna demokratizacija uprave; ljudsko armado na demokratični podlagi z vojaškimi sveti, ki pa ne smejo ogrožati discipline in sposobnost čet; omejitev svobode trgovine, dokler se ne izenačijo ponudbe ter potrebe blaga in živil; energično delo za vzpostavitev prometnega in gospodarskega življenja; pripoznanje socializacije v obsegu, ki ga je začel Ebert v svojem nagovoru časnikarjem; socialna določila v celotnem delavskem pravu glede brezposelnih, vojnih invalidov, vdov in sirot, uradnikov, stanovanjske oskrbe, varstva dojenčev in mater ter mladinskega skrbstva. Glede zunanje politike naj bi obsegal ta program nastopne točke: skrb za čimprejšnji sklep miru; ustanovitve zveze narodov; vrnitev kolonij in vojnih ujetnikov. Kakor samoobsebi umevna naj bi se uveljavila demokratična načela: siktovne, verske, društvene in zborovalne svobode, kakor tudi svobode govora in splošne te enake volilne pravice v vsa javna zastopstva.

Edvard Grey oslepel.

Berlin, 13. februarja. (Lj. k. u.) Glasom Čehoslov. tisk. urada se poroča iz Ženeve: »Daily Mail« javlja, da je lord Edvard Grey, bivši angleški minister za zunanje stvari, ki je bil nekaj časa na obeh bolan, sedaj popolnoma oslepel.

Iz pokrajine.

pr Iz cirkniške okolice. Težko breme nam je naložil Italijan s tem, da nam je zaprl železniško postajo Rakek. Kadar moraš v Ljubljano, nastopiti moraš dolgo, zlasti v slabem vremenu težavno, mučno pot po razdrapanih kolovozih čez Pokojišče na borovniško postajo. Ko si prišel na kolodvor, pa si moral na zakasneli vlak čakati po 4 ure in muditi dragoceni čas. Zadnji čas se je v tem oziru obrnilo na boje železniško ravnateljstvo nam je urenilo vlake, tako da na vlake ni treba čakati, ker hodijo ob določenem času v Ljubljano in nazaj. Ljudje so železniški upravi zato prav hvaležni. Če bi prišel vlak iz Ljubljane do pete ure popoldne, bi bilo ljudem zelo ustrezno, ker morejo še isti dan nastopiti daljno pot čez Pokojišče na svoj dom.

kr Blagovni promet Dunaj—Arnož. Dunaj, 13. februarja. (Lj. k. u.) Dunajski kor. urad poroča: Radi velikega pomanjkanja premoga se bo ponovno ustavil blagovni promet na progi južne železnice Dunaj—Arnož. To je veljavno tudi za izvozne in prevozne pošiljke.

kr Matica Hrvatska. Člani, kateri so plačali pri Jugoslovanski knjigarni naročnino za knjige Matice Hrvatske, dobe naročene knjige v drugi polovici meseca februarja ali najkasneje začetkom marca. Stvar je v teku.

kr Južno vreme v Belgradu. Belgrad, 13. febr. (Lj. k. u.) Jugoslov. dopisni urad poroča: Danes je nastopilo v Belgradu južno vreme. Bati se je bilo, da bo vsled velikega mraza popolnoma prekinjen promet na Donavi in na Savi.

kr Čiščenje min iz splitskih morskih kanalov. Italijanska vojna mornarica pobira mine v splitskih morskih kanalih. Zaradi neugodnega vremena delo le počasi napreduje.

kr V okraju Vinkovci na Hrvatskem je bilo žigosanih bankovcev za 32,585.734 kron.

kr Cene v Vinkovcih so sedaj naslednje: Mast 26 K, govedina 14 K, svinjina 14 K, moka 5 K, kava 80 K kilogram, škafica kreme za čevlje 6 K, petrolej 14 K, liter, voz drvi 130 K.

kr Italijani so mu ljubši. Bivši splitski okrajni glavar Lana se je pred daljšim samovoljno preselil v Zader in se ondi ponudil v italijansko službo. Vlada SHS mu je zato ustavila plačo.

kr Slabo vest so imeli gotovi ljudje na policijskem oddelku okrajnega glavarstva v Splitu, ker so ob polomu Avstrije zažgali vse policijsko-politične spise. Proti policijskemu poverjeniku dr. Modriću so uvedli disciplinarno preiskavo.

kr Pozor na sovražne agente! Po deželi širijo nekateri ljudje vesti, da bodo morali vsi moški od 18. do 60. leta v Sloveniji k vojakom. Ni treba še posebej opozarjati, da so te vesti popolnoma izmišljene. Pazite na ljudi, ki take novice razširjajo, ker jih trosijo z namenom, da se jejo med ljudmi zbegnost in nezadovoljnost.

kr Na progi Pragersko—Budimpešta so Ogrji ustavili v nedeljo ves reden promet, posebej še zadnja dva osebna vlaka. Promet na jugoslovanskem ozemlju vzdržujejo z lokalnim vlakom. Seveda je nujno potrebno, da se osebni promet uredi za stalno v smislu predlogov, ki jih je po želji prebivalstva stavilo načelstvo na Pragerskem.

kr Mraz se je oglašil tudi v Primorju, kjer je bilo nekaj časa že pravo pomladno vreme. Reški lokalni list poroča, da je vsled mraza ostal trg malone prazen in so dosegle cene zelenjave in mleka vrhoglavo višino. Mleko prodajajo kmetice po 5 K liter. — »Narodni odbor za Reko in Kvarner« v Rimu je začel zbirati za Reko — la nobila citta italiana — darove v denarju in blagu.

kr Cena živine na Hrvaškem in pri nas. Cena živine je na Hrvaškem približno trikrat tako visoka kakor pri nas; kilogram žive teže stane pri goveji živini 8 do 12 K. Za to je umljivo, da se živina izvažala na Hrvaško in v ozemlje, zasedeno po Italijanih, kjer se plačujejo prav tako visoke cene. Slovenski živinorejci so bili že v avstrijski dobi odškodovani za milijone, ker je imela goveja živina v ozemlju, naseljenem po Slovencih, nižjo ceno nego drugod ista živina enake kakovosti. Ministrstvu za prehrano v Belgradu je poslala deželna vlada spomenico, v kateri se zahteva, da se na vsak način izenačijo cene za govejo živino v vsem kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev. Zaeno se naprosi skupna vlada v Belgradu, da prevzame preskrbo vsega vojaštva, torej tudi onega, ki se nahaja na ozemlju Slovenije, ker so se pojavile pri prehrani vojaštva zlasti na štajerskem razne tožkoče.

Iz Ljubljane.

1 Društvo slovenskih profesorjev. Odelek matematikov ima svojo drugo sejo v ponedeljek, 17. t. m., ob treh popoldne na državni realki.

1 Šahovci pozor! Zgodni šahovski mojster dr. Milan Vidmar — danes 14. t. m. veliko simultansko igranje v kavarni »Evropa«. Vabimo vse prijatelje šaha, da se te prireditve gotovo udeležijo. Da se isto vrši 12. t. m., je bilo pomotoma naznanjeno.

1 Znižanje obrestne mere. Vsled prevelike obilice denarja in nemožnosti, istega ugodno plasirati, so ljubljanski denarni zavodi po skupnem dogovoru sklenili, znižati obrestno mero za vse hranilne vloge, kakor tudi za vloge v tekočem računu na 2 %, kar velja od 15. februarja t. l. dalje.

lj Ljubljana—Beograd. Oficirju, ki bi dal na razpolago svoje stanovanje v Beogradu, dam svoje v Ljubljani, obstoječe iz dveh sob in kuhinje. Ponudbe pod šifro »Beograd 1047« na upravo tega lista.

Politična kronika.

p Ministrski svet. Belgrad, 13. feb. (Lj. k. u.) Jugoslovanski dopisni urad poroča: Te dni so bile važne ministrske seje, na katerih so razmotrivali med drugim o vprašanju central in proste trgovine, o agrarni reformi in o začasnih ustavi.

p Svet. Pribičević in dr. Kramer v Sarajevu. Belgrad, 13. feb. (Lj. k. u.) Jugoslovanski dopisni urad poroča: Jutri zjutraj odpotujeta v Sarajevo ministra Pribičević in dr. Kramer, da prisostvujeta zborovanju »Jugoslovanske demokratske stranke« v Sarajevu.

p . . . che Fiume é ormai d' Italia — da je Reka sedaj italijanska — piše D'Annunzio Rečanom: Tako-le poroča reški »Giornale«: Najvišji pesnik-prerok Gabriele D'Annunzio piše v pismu kapitanu Evgenu Coselschi (Kozelski! O. u.) med drugim te-le besede o Reki: »Mislim, da se nima Reka ničesar bati. Sedaj je italijanska. O tem ne dvomim. Kreg in hrušč ne izpremenita dejstva. Zastava ni tkaniha, je duh, Reško nebo je je polno. Je to širna zastava brez droga in vrvi . . .« — D'Annunziu lepih besedi res nikdar ne zmanjka.

Žena.

ž Ženske v dunajskem občinskem svetu. V dunajski občinski svet se bodo v kratkem vršile volitve. Vse tri politične stranke: Krščansko socialna, socialno demokratska in demokratska stranka postavijo tudi ženske kot kandidatkinje.

Nenavadno talentiran otrok.

Te dni zopet poročajo o šestletnem komponistu, Ogru Njireghaziju, kojega kompozicije so že davno zbudile zanimanje izvrstnih strokovnjakov, tako Davida Popperja. Navadno taki otroci pozneje odnehajo in niso nič posebnega, kakor bi se narava že izživela. Ta otrok je pa eden oni hredkih slučajev, ki nas spominjajo na Mozarta, ki preje proizvaja kakor pa prejema. Predno je še mogel govoriti, so se že kazala pri malem črviču prav posebne muzikalčne zmožnosti, tekom razvoja je kazal izredno inteligenco in globino čustva. On ni prav nič podoben onim tipičnim »čudeznim otrokom«, ki tako hitro vzcvetejo in še hitreje usahnejo in kojih znak je tragika. V človeškem oziru je prav navaden otrok, sicer pa muzikalčen zeni, čigar bodočnost se mu svetlika v najlepših barvah. To sodbo je izrekel budimpeštanski privatni docent Reves, ki je otroka več let študiral in izdal o njem posebno monografijo. Hoče raziskati otroško življenje in nam odkriti bistvo umetniške nadarjenosti. Njegovo delo je strogo znanstveno z vsemi sredstvi moderne psihologije. To niso navadne anekdote, temveč raziskovanje prikazni, ki se nam zdi kot kaka uganka. Rojen je Njireghasza l. 1903. v Budimpešti, iz meščanske rodbine. Njegov oče in stari oče sta bila tenorista v zboru kraljeve opere v Budimpešti, torej se peča obitelji že dve generaciji z glasbo.

Sicer se oče vsled siromašnih razmer ni mogel podrobno pečati z glavo, vendar je imel zanje globlje zanimanje, kakor ga imajo navadno koristi. Tudi Ervinova mati je bila muzikalčno nadarjena. Deček še ni bil leto star, ko je že skušal posnemati petje. V drugem letu je že natančno ponovil melodije, ki mu jih je kdo pel naprej, torej v času, ko je mogel le še prav malo govoriti. Začetkom tretjega leta je opazil oče pri njem že absoluten posluš. Če mu je kdo pel, je znal zvoke že proizvajati na glasovirju. Kakor potrdijo starši in znanci, je znal v drugi polovici tretjega leta vsako peto melodijo ponoviti na ogrlicah. Začetkom četrtega leta je začel igrati na glasovirju vse, kar je slišal. V em času se je pojavil tudi že njegov talent komponiranja v improvizaciji in v fantaziranju. Že s leti in pol je komponiral majhne melodije s spremljevanjem. S petimi leti prednaša svoje kompozicije Davidu Poperju in Juliju Erkelnu. Do tega časa ga še nihče ni poučeval v glasbi. Šele v petem letu so ga učili glasovirja in note. Leto pozneje so ga sprejeli na budimpeštanski akademiji glasbe, glasovir ga je učil profesor Sekeli. Od njegovega šestega leta do danes je njegovo življenje zelo navadno. Muzika je bila v ospredju njegovega zanimanja, poleg tega se mu je pa sčasoma rodila želja tudi po drugih znanostih. Pravo njegovo ustvarjajoče delovanje se je začelo že s šestim letom. Tedaj je skomponiral prva svoja dela v notah, barkarolo, bersezo, ples vil, marš poroke. To delo je izšlo tudi v tisku. Nato še druge reči. Dočim se njegov izredni talent v reprodukciji kaže šele pozneje, vidimo v teh delih sijajno kompozitorsko nadarjenost.

A ne osupnejo nas samo dela sama na sebi, temveč tudi nazoni in izreki dečka, o glasbi in o komponistih. Odkrijejo nam redko inteligenco, globoko umevanje umetnosti. O Bachu pravi: Bach je bil oni komponist, ki je spravil glasbo na višek. Vse, kar je komponiral, je trdno, stisnjeno, kratko izraženo. Bach je deblo glasbe, je na njeni najvišji stopinji, ne pa obenem na višini razpoloženja. Samo glasba je popolna, ne pa razpoloženje. Beethoven je glede popolnosti glasbe že nekaj odnehal, ker je imel poleg čuta za glasbo že velik čut razpoloženja. Schumann je trdnost Bachovo še bolj opustil. On je kot slikar razpoloženja boljši kakor kot komponist, razpoloženje mu je bilo dosti bolj važno, kakor glasba.

O Mozartu je rekel med drugim: On je od Bacha še bolj oddaljen, kakor od Beethowna; z Bachom imata samo to skupno, da sta oba klasika. Beethownu je že zato bližji, ker Beethownova glasba ni tako trdna in stroga, ker ni samo glasba, kakor to vidimo pri Bachu. Mozart je bil v razpoloženju finejši in lažji kot Beethoven, ne pa v glasbi. Beethoven je bil bolj resen, najbrž je okusil dosti več bridkega kakor pa Mozart; ravno zato pa govorijo Beethownove melodije bolj s srcem in k srcu. Mozart je bil bolj vesel, in to opazimo na njegovih delih. Tudi jaz ljubim bolj veselo glasbo, kljub temu mi pa Beethoven bolj dopade kakor Mozart. — O Griegu pravi: Grieg je monoton zvonk

komponist, mračen, to je vpliv severa. Napravil je več čudovito lepih del z zelo lepimi harmonijami, ki se pa prepogosto ponavljajo. — Zanimiva je tudi Ervinova todba o Wagnerju: Wagner je komponist velikega obsega. Ne morem trditi, da so njegove harmonije zmerom lepe, a zvenijo vedno polno in zvonko. Njegove kompozicije niso nikoli prazne ali zanimive; kjer namreč manjka melodije, tam izpolni vrzel s čim drugim, na primer s harmonijami; če je eno prazno, je pa drugo polno in veliko. Kot slikar razpoloženja je Wagner zelo močan, akoravno je med velikimi komponisti najbolj podoben Bachu. To pa zato, ker je tako poln in trden. Wagner je bil obenem klasik in romantik. Kot klasika ga označuje veličastnost njegovih kompozicij, kot romantika pa njegovo razpoloženje.

O Bizetu: Bizet je skomponiral zelo resne melodije; ne mislim pa s tem, da so njegove melodije preresne ali mračne, temveč da so proučene in natančno preštudirane. Bizet čudovito harmonizira. Njegova glasba je povsod lepa in zanimiva, kar manjka na eni strani, to nadomesti na drugi, ravno tako kakor Wagner, samo da Bizet ni tako poln in trden pisal kakor Wagner. Je bolj resen kakor Verdi, ta je pa bolj iznajdljiv in bolj melodiozen. Tako vidimo v prvem aktu Traviate samo arije, nikjer ni preloma, kjer bi melodije prenehale in bi prišlo kaj drugega na njihovo mesto. Ravno narobe pa dela Wagner. Pri njem nahajamo mnogo recitativov, kar je sicer muzikalično veličastno in izredno zanimivo; a če laik to posluša, pravi, da je zelo dolgočasno. Bizetove melodije imajo večjo vrednost kakor Verdijeve. Pri Verdiju pridejo vse melodije iz srca, on jih je ravno tako napisal kakor so prišle in ni nič izpreminjal. Bizet je pa šele preudarjal, če ne bi mogel tega ali onega izraziti na ta ali drugi način boljše, in zato je večkrat na škodo lepote melodije ustvaril muzikalično boljše in plemenitejše delo.

O Pucciniju: Če ima Puccini kako izvirno misel, je zmerom zelo lepa, bogata in čudovita; a kjer manjka melodije, imam vtis, kakor bi hotel reči: pojdemo na sprehod. Kvinte so nazadnje vendarle predolgočasne. Če bi bile njihove paralele vsaj muzikalično lepe, a to so le malo. Tudi ne pridejo iz srca.

O Mascagniju moremo povedati sicer manj, a to je lepše. Njegove melodije so čudovite in globoke, veliko bolj naravne kakor večinoma Puccinijevih; kajti Puccini jih napravi včasih namenoma, da bi bil bolj modern, Mascagni tega ne naredi nikoli. Tudi njegove harmonije so zelo lepe in preproste. Puccinijeve melodije dopadejo samo mojemu srcu, ne pa moji glavi.

Te besede je govoril Njireghaza že kot trinajstletni deček.

Kako so odvedli ogrsko kraljevo krono.

Ogrska kraljeva krona ima čudne dogodke. Malo je znano, kako jo je leta 1440, ukradla Helena Kotaner. Kralj Al-

bert je bil umrl 17. oktobra 1439. Poljska stranka je hotela prisiliti njegovo vdovo Elizabeto, hčerko cesarja Sigmunda, naj poroči poljskega kralja Vladislava, ki ji je bil pa zelo zopern. V svoji stiski je ušla k sorodniku grofu Celjskemu, kjer je hotela počakati poroda svojega otroka. Da mu zagotovi prestol, je bilo pa treba imeti ogrsko kraljevo krono, ki so jo bili prijatelji poljskega kralja vsled varnosti spravili na plintenski grad. Ponudil se je v to svrhu neki zvest sluga in pa njena hrabra dvorna dama Helena Kotaner, vzgojiteljica male princezinje Elizabete. Pod pretvezo, da je prišla po zaostalo služničad kraljičino, si je priborila 20. februarja 1440 vhod na oni grad. V veliko skrinjo je hotela spraviti obleko dekel. Ponoči sta poskale zaveznika skrivališče krone, sta prepilila ključavnice in sta skrila dragoceni rop pod svojo obleko. Na sankce so stopili in divje podili proti Komornu. Ko je hrabra gospa prišla tja, je bila kraljica ravno porodila dečka. To je bil poznejši kralj Ladislav.

Marsikdo, ki bolj natančno gleda, je opazil, da stoji križ krone na novcih in znamkah pošev, in sicer na levo. To je pa tako. Krona se imenuje Štefanova krona, »sveta ogrska krona«, je last naroda, to se pravi last države. Obstoji iz dveh delov, spojenih drug z drugim, iz latinske in grške krone. Latinska krona je notranji glavni del, prava krona, pokrov in pa obe stremeni, ki še sedaj nosita križ. To krono je baje poslal papež Silvester prvemu ogrskemu kralju Štefanu Svetemu v dar leta 1000. Združili so z njo diadem z raznimi okraski, to je pa grška krona, darovana leta 1075. od bizantinskega cesarja Mihaila Dukasa kralju Gejzi I. Ta kralj se je proti Nemcem opiral na Bizantince. Poleg podob svetnikov opazimo na diadem tudi Gejzovo sliko. Baje je dal že Gejza skovati skupaj Silvestrovo krono z grškim diademom, a križ so pridejali združenima kronama šele pozneje. Krona je imela ravno tako menjajočo se usodo kakor dežela, katere znak je bila. Večkrat so jo ukradli in rešili. En tak rop smo omenili. V teh dogodkih se je zvil križ. Po neki novejši legendi jo je nosil kralj Ludovik II. v bitki pri Mohaču leta 1526., kjer je podlegel proti Sulejmanu Veličastnemu. Ko je zgubil svoje mlado življenje in svojo državo, mu je padla krona z glave v močvirje potoka Čele in križ se je zvil. V resnici se je pa to zgodilo veliko pozneje. Krona je bila štiri leta zakopana (1849—1853) in najbrže s ejo takrat zvila. Ko se je bil Görgej vdal Rusom pri Vilagosu, jo je vzel ogrski minister Jernej Semere na svojem begu v Carigrad seboj in jo je s pomočjo in vednostjo svojega tovariša Leopolda Fülepa zakopal v gradu pri Ršovi, ko je zapuščal ogrska tla. Pozneje so jo odkopali. Franc Josip je bil še kronan z njo. Kje in kako je sedaj, pa ne vemo.

Po svetu.

s Obleka na mirovni konferenci. Ker časnikarji ne morejo vdreti v dvorano mirovne konference, zato se zanimajo za vse,

kar je zunanjega. Tudi na obleko so obrnili svojo pozornost. Balfour nosi topič in — kar mu zamerijo — mehke klobuk. Posebno zabaven je Emir Feisai, sin hedžazskega kralja, ki nosi bogato vezan belozlat turban. Predsednik Wilson je oblečen lepo in dostojanstveno primerno, posebno okusno pa je baje opravljen Belgijec Hymans, ki je tak, da je dober za v izložbeno okno.

s Kdo ima pravico do francoskega prestola? Neki trgovec z vinom, ki je potomec onega Manndorffa, katerega so imeli za nezakonskega sina Luja 16., naznanja, da se bo obrnil do Wilsova, Clemenseaua in Georgeja, da naj bi mirovna konferenca preiskala upravičenost njegovih zahtev za francoski prestol. Ta človek, ki ga imenujejo v ožjem krogu njegovih pristašev Lujo Bourbonski, zahteva, da naj se naloži bivšemu cesarju Viljemu naloga, da vrne takoj one dokumente, katere je bila vzel Pruska s silo družini Manndorff v l. 1810. — To bo gotovo razveselilo državniške na mirovni konferenci, ko imajo že z drugimi stvarmi obilo dela. Prestoli padajo povsod, on pa še vedno misli na krono.

s Laška umetnost. Na Italijanskem so peli novo opereto »Pompadour«, za katero je spisal besedilo Antonio Lega, glasbo pa Costantino Lombardo. Opereta je dosegla v Milanu velik uspeh. — Rimski časnikarji so priredili na čast Pucciniju veliko slavnost, da proslavijo uspeh njegovih oper. Na banketu so bili prvi književniki in glasbeniki cele Italije; poleg je bil tudi minister književnik Martini.

s Bodočnost zrakoplovov. Za časa tae vojne smo v zraku napredovali. Ta napredek nam bo v mirnih dneh še koristil. Vedno več držnih načrtov zračne vožnje se čuje. Dobili bomo zračno pošto, zračne omnibuse, zračne kurirje itd. Miss KPathe Stinson, ki je Američanka, namerava preleteti v poletju Ocean. Drzna pot!

s Tragikomična dogodba iz življenja slavnega igralca Novellija. Laški časopisi prinašajo ob priliki Novellijeve smrti razne dogodbe iz njegovega življenja. Ena je za nas posebno zanimiva. Nekoč je igral Novelli v Beogradu in pokazal »kralja Leara«. Mladina je bila navdušena in mu je priredila burne ovacije. Veliki traged jo stanoval na nesrečo v bližini kraljevega dvora in ko je dvorna straža zagledala šum in baklje in slišala, kako kličejo: »Živijo kralj Lear!« je mislila, da se je zgodil upor in hotela streljati. Treba se je zahvaliti samo srečnemu slučaju, da se ta dogodka ni končala žalostno.

s Drsanje je po izjavi zdravnikov eden najzdravejših športov. Zlasti za ljudi, ki preživijo večino dneva po pisarnih in drugih zaprtih prostorih, je ura drsanja naravnost zlata vredna. Pobijati je treba mnenje, da je drsanje samo za otroke ali mladino — nasprotno, ravno starejši in stari ljudje, ki se sicer le malo ali nič ne gibljejo, naj se hodijo drsat. Ostali bodo sveži in zdravi do poznih let. Urede naj se tudi poletna drsališča z umetnim ledom, kakršno imajo v Berlinu. Torej, ljudje božji — drsajte se!

s Brez dela ne pojde. Kakor poročajo nemški listi, bo nemški narodni skupščini

»Weimarju predložen zakonski načrt za vpeljavo dolgovne dolžnosti. To se pravi, da bo moral vsak delati, kakor hitro se bo zanj delo dobilo. Tak zakon je postal vse-kakor potreben v dobi, ko cveto taki-le dovtipi: A: »Za kaj pa meniš dati izučiti svojega sina?« — B: »Oh, za brezposelnika!« — To je danes najboljši poklic; imaš svojo lastno plačo, pa se ti ni treba lasati z delodajalci za vsako malenkost.«

s **Skorbut vsled slabega mleka.** V zadnjem času se je začel na Dunaju in po drugih mestih med otroci zelo širiti skorbut, in sicer posebno tudi v raznih zavodih. Prof. Knöpfelmacher opozarja ob tej priliki, da se z večkratnim kuhanjem v mleku uničijo gotove važne življenjske snovi »vitamine«, ki se nahajajo v sveži zelenjavi, sadju in surovem mleku. Pomankanje teh snovi povzroča skorbut. S pasteuriziranjem se v mleku te snovi domalega uničijo, kar še ostane, dožene pomorno kuhanje v družini. Sedaj dobivajo otroci izključno le tako mleko. Razen tega je sedaj mleko vsled neugodnih transportnih razmer po tri dni na potu, kar je mleku v veliko kvar. A ne samo to, ampak mleko samo na sebi je sedaj mnogo slabše, revnejše na »vitaminah« nego prej, ker se krmijo krave večinoma z raznimi manjvrednimi »nadomestki«. Vsekakor moramo sedanje širjenje otroškega skorbuta pripisati slabemu mleku.

s **Ali je bil Liebknecht žid?** Ko so umorili v Berlinu voditelja špartakistov Liebknechta in Roza Luksemburg, so trdili listi, da sta bila oba žida. O Rosi Luksemburg se tega ne da oporekati, o Liebknechtu pa je stvar malo drugače. Liebknecht ni bil žid in njegov oče tudi ne. Toda njegov oče pa je imel za ženo Natalijo Behovo, hčer nekega židovskega jurista. Tedaj je teklo v voditelju špartakovcev vendarle nekaj židovske krvi, medtem ko je on imel za ženo židovko, hčer bogatega borzijanca. Voditelji boljševizma so tedaj povsodi več ali manj židi.

s **Rus v cesarski loži.** V Kaselu so uprizorili v bivšem dvornem gledališču znano Tolstojevno igro »Živi mrtvi«. Ob ti priliki se je zgodilo, da je prišel v bivšo cesarsko ložo, ki je bila naprodaj, nek tujet ruski častnik in prisostvoval predstavi. o občinstvu ni bilo po volji. Kot en mož se je dvignilo celo gledališče in zahtevalo odstranitev častnika iz cesarske lože. Častnik se je odstranil sam.

s **Nemci skozi in skozi.** List za »smeh in kratek čas«, ali kot se imenuje sam: nepodkupljiv list »Alldeutsches Tagblatt«, nosi v svojem okviru poleg jeremijade na germanstvo še eno zanimivost. Govori o pogojih inzeratov za list in pravi: »Naznanil od židov in nemcemv ne sprejemamo.« Te še ni hudo. Pride pa: »Rokopisne pošiljke, pisane z latinskimi črkami, pa tudi če so pisane s strojem, ne sprejemamo.« Čuda, da ni stavljen pogoj, da mora biti pisan rokopis z nemškim črnilom in na nemškem papirju. Take zahteve bi se dale raztegniti v neskončnost. Smešni pa so, smešni!

s **Pravi portret Leonarda de Vinci.** 400 let je preteklo, odkar je umrl slavn slikar Leonardo de Vinci. Časopisi se ga spomi-

njajo in razmotrivajo najrazličnejša »da Vincoska« vprašanja, med drugim tudi to, katera slika je pravzaprav njegov najvernejši portret. Luca Beltrami, ki je eden specialistov, kar se tiče Leonarda de Vincija, trdi, da je njegov avtoportret oni pravi, ki je izdelan s črnim svinčnikom.

s **Spomenik — preden je umrl.** Velikim možem se navadno postavi spomenik tedaj, ko umrjejo. Eden onih redkih mož, ki je dobil spomenik še, dokler je bil živ, je bil veliki, nedavno umrl igralec tragedij Novelli. Njegovo rojstno mesto mu je bilo postavilo spomenik že pred več leti.

s **Propast čipk.** Sedanji čas je prinese propast temu in onemu, posebno pa ni prizanesel tudi čipkam, ki se skoraj ne izdelujejo in ne kupujejo več. V vseh francoskih in belgijskih krajih, kjer je prej cvetela ta obrt, je ponehala popolnoma. — Isto je tudi pri nas. Kje so slavnoznanke idrijske čipke, s katerimi so si dekleta ob dolgih zimskih večerih prislužile ta in oni krajcar?

s **Paderewski in boljševiki.** Slavni poljski pianist in klavirni državnik Paderewski je označil boljševike tako-le: »Misel boljševikov je, da pomore vse ljudi, ki uporabljajo krtačico za zobe.« Pariški socialistični list »Le populaire de Paris« je nato Paderewskemu tako-le zasolil: »Ta biser nam sicer ni nič novega povedal o boljševizmu, pač pa nas je poučil, kaj naj si mislimo o Paderewskem.«

s **Tatvina umetnine.** V zadnjih časih kradejo s posebnim veseljem umetnine. Pred enim mescem je umrl znani slikar Orol Bozani. Vsi so vedeli, da je bil pripravljen za izložbo veličastno sliko »Pribijanje na križ«. Ta slika je bila v njegovem ateljeju čez celi zid in sorojaki so mnogo računali nanjo, ker so se bili kritiki izrazili o nji zelo poveljno. Ko so pa sli po sliko — so našli prazno steno. Slika je izginila na zagoneten način. Rojaki so razpisali veliko nagrado za onega, ki bi našel tatove in sliko.

s **Juristi in sodnik.** Sin je vprašal očeta: »Oče, kaj pa zahtevajo pravzaprav od sodnika pri državnem sodišču?« — Oče je odgovoril: »Biti mora neomadeževane preteklosti, popolnoma nepodkopen in znati mora pisati tako slovenščino, da noben drug jurist ne more z gotovostjo vedeti, kaj pravzaprav misli.«

s **Otroci, ki jih niso klicali.** Iz Haaga poročajo, da se je v preteklem letu rodilo na Angleškem 50.000 »nezaželenih« otrok. Zdaj apelirajo na dobrohotne ljudi, da podpirajo akcijo, da rešijo te otroke bede.

s **Pravice za bивše Avstrijce.** Državni okoliš v Washingtonu javlja, da bo v kratkem izdana odredba, da dobijo vse državljske pravice in svoboščine oni pripadniki bивše avstro-ogrske monarhije, ki so bili internirani v Združenih državah.

s **Judje zopet na vrhu.** Kakor vemo, so v stari Avstro-Ogrski imeli Judje vedno in povsod prvo besedo. Za časa vojne so se vse milijarde vojnih posojil stekale več ali manj v njihove žepe, da ne govorimo o milijardah, ki so jih izgulili neposredno iz ljudstva. Ko se je stara monarhija podrla, bi človek mislil, da bo poko-

pala pod seboj svoje dotedanje glavne stebre. Pa ne. Judje so se rešili v nove razmere s tako spretnim skokom, kakor stara, izkušena mačka, ki vedno pade na noge, pa jo vrzi kakor jo hočeš. Komaj da so si malo ocedili prah s kolen in rokavov, so že stali ob rojstvu porajajoče se nemške in nemško-avstrijske republike, pripravljeni, da krepko poprimejo... In so tudi poprijeli: po vseh državnih uradih in zastopstvih jih je nad polovico, med poslaniki in tajniki za zunanje stvari jih je pretežna večina. Adler, Bernstein, Cohn, Eisner, Haase, Haas, Hirsch, Heymann, Herzfeld, Kautski, Lipinski, Bauer itd. itd. — vse sami židje. Ubogi Nemci!

s **Pospeševanje sporta na Dunaju.** Dunajska mestna občina je sklenila, da takoj odda dela za uredbo treh novih velikih modernih igrišč oziroma dirkališč, katerih vsako bo obsegalo približno 34.000 kvadratnih metrov. Na Wasserwiese v Pratru zgrade velik stadion.

s **Denarja ne manjka.** V prvo avstrijsko hranilnico na Dunaju je bilo meseca januarja letos vloženi od 47.435 strank 57 milijonov kron; dvignjenih je bilo 32 milijonov kron; stanje hranilnih vlog se je torej zvišalo za 24 milijonov kron. Podobno se je razvijal promet tudi v drugih denarnih zavodih na Dunaju.

s **Slaščice se smejo delati.** Na Francoskem namreč. Pa še tam samo iz sladkorja, kot poroča to »Journal Officiel«. Kakao, čokolado in mleko je za izdelovanje slaščic še vedno prepovedano.

s **Parnik »Nimrod«.** ki ga je imel raziskovalec severnega tečaja Ernest Shackleton, se je potopil blizu Great-Yarmoutha. S parnikom se je potopilo še deset ljudi.

s **Spoznavanje.** Neko laško-francosko društvo je razpisalo dve nagradi po 10 tisoč frankov za najboljšo francosko delo o Italiji in najboljšo italijansko delo o Franciji. — Tako se spoznavajo in zblizujejo. Tega tudi mi ne smemo zanemarjati. Spoznavanje rodi prijateljstvo in da prijateljstvo ni nikoli preveč, vidimo jasno danes. Nemci so odbijali cel svet od sebe in danes stoje v največjem ponižanju.

s **Svoje vrste talent je bil trgovski po'nik J. S. na Dunaju,** ki je te dni umrl v lepi starosti 70 let. Mož je potoval »v žganih pijačah«, zraven pa s čudovito spretnostjo posredoval za in tve. Tekom 40 let je sklenil veliko nad desetisoč ženitnih kupčij, ki so domalega vse držale — samo 25 zakonov, ki so se sklenili po njegovem posredovanju, je bilo ločenih. Na 578 ženitninah je bil svat. Moža bodo Dunajčrje, ki imajo za žentev godne hčere, posebno v teh hudih časih hitro pogrešali.

s **Kradejo.** Iz Brukselles-a javljajo, da so Nemci ukradli glasovito sliko Rubensa: »Poslednja sodba«. Vedno so kradli. Težko bo, če bodo morali vse povrniti. Po načrtu so mislili oropati svet.

s **Tatovi od rojstva.** V Indiji živi pleme Maghaja Dorns, ki se že od zgodnje mladosti uči na tatvino. Dorns se plazi od naselbine do naselbine, zasledovan od policajev in prebivalstva. Predzna tatvina je njegov največji ponos in posrečen rop

je junaško dejanje. Ječa mu ni nič strašnega. To je samo posledica njegove nespretnosti, znamenje, da ni še dovolj podkovan v umetnosti tatvine. Vzgoja tega ljudstva je nemogoča. V njih hišah je najti doma vedno le ženske in otroke, moški so vedno na tatvini. Ženske jim pomagajo tu pa tam samo kot vohunke.

s Nevarno družbo so prišli. V Zagrebu se je posrečilo ujeti razbojniško družbo petih ljudi, ki so napravili že tri hudodelstva. Prihajali so v hiše vojaško oboroženi kot srbska patrulja in zahtevali, da naj se jim odpre. Pridrli so nato v hišo, zvezali domače in pobrali denar in vse, kar jim je prišlo v roke. Na ta način so dobili velikanske vsote v gotovini. Ko so jih zgrabili, so našli pri njih vlomilno orodje in do 100 tisoč kron v gotovini. Pri enem so dobili več tisočakov zašitih pod jopičem. Ko so ga vprašali, kje je dobil ta denar, je dejal, da ni vedel zanj, da je jopič že tak kupil. Ker so bili bankovci žigosani v Dugom selu, so našli sled četrtega napada v ti vasi. V ti družbi je sodelovala tudi neka žena s klobukom. Ta banda pa ni ugrabljena še vsa, zato se tudi še ne morejo izdati imena in podrobnosti, dokler ne ugrabijo vse družbe. Neko ženo so bili zvezali ti razbojniki na rokah in nogah in ji streljali krog glave in klicali veselo: »Vidiš, kako se baba boji!« V neki drugi hiši so bili izstrelili nad sto strelcev.

s Norveške betonske ladje. Pred dvema letoma so zgradili v norveški ladjedelnici v Moðu blizu Kristijanije prvo betonsko ladjo. Zelo so jo gledali, ko so jo vlekli po jako živahnem fjordu pred Kristijanijo. Gradilec ladje norveški inženier Fougner je konstruiral od takrat naprej že več takih ladij. Naročil je ladje švedski mornariški minister Poström, po njihovem zeledu hoče graditi doma večje ladje s 1500 tonami teže in 3000 tonami vsebine. Kajti dosedanje tovarnobetonske ladje imajo povprečno le 250 ton prostornine, ona prva pa samo 100 ton in je le 50 ton težka. Moðova ladjedelnica jih napravi na leto lahko 30 do 40. Ladjo vlijejo, skoro vse je

iz cementa; nekaj seveda ne, tako krmilo, lesene odprtine, železni okovi. Veliko snaziti in glikati na taki ladji ni treba, ker trupa betonske ladje ni treba namazati niti nad vodno črto, niti pod njo. Če se trup pokvari, je treba one dele samo s cementom zaliti, delo, ki ne zahteva nobenega strokovnjaka. Trup ladje in pa krov sta zlita skupaj, vse skupaj je celota. Strokovnjaki pravijo, da imajo betonske ladje veliko bodočnost. Gradba je zelo enostavna in ne dela nobenih težkoč.

Aprovizacija.

a Stranke, ki dobivajo meso pri Koše-
nini, se imajo zglasiti v aprovizačnem uradu na Poljanski cesti št. 13, 1. nadst., kjer dobijo nove izkaznice za meso. Določa se tale red: V soboto dne 15. t. m. stranke z začetnimi črkami od A do L, v ponedeljek dne 17. t. u. s črkami M do Ž. Prinesiti je seboj 1. staro izkaznico za meso, 2. rdečo ali zeleno izkaznico za živila, 3. železničarji nakupne knjižice, in 4. kdor jo ima, izkaznico ubožne akcije. Uradne ure od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5 ure popoldne. Stare izkaznice za meso so neveljavne, kakor hitro dobe stranke nove izkaznice.

Potrjim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancom, da je danes, dne 12. svečana ob 7. uri zjutraj, previden s sv. zakram umrl

Josip Osredkar

v starosti 55 let. Pogreb bo jutri, dne 14. svečana 1919, v Šmartnem pri Litiji. Se priporoča vsem v molitev.

Žalujejo ostali.

Podpisani denarni zavodi naznanjajo, da bodo pričenši s 15. februarjem t. l. obrestovali hranilne vloge in vloge v tekočem računu z

2%

Posebnihi obvestil se strankam ne bo razpošiljalo.

Ljubljana, dne 14. februarja 1919.

Kranjska deželna banka. Ljubljanska kreditna banka.

Jadranska banka. Ilirska banka.

Češka industrijalna banka. Splošna prometna banka.

Kreditni zavod za trgovino in obrt.

Peter Klemen:

Moja pot.

Zapiški kurirja, ki je hodil prepočasi.

(Dalje.)

Brali pa smo v časopisih in slišali tudi osebno, da je srbska vlada s Pasičem na čelu odpotovala iz Pariza v Rim. Isto so govorili francoski listi tudi o dr. Korošcu in Žerjavu.

Mislili smo si: Sedaj je prilika, da jih ujememo in »razgovaramo«. In v doktorja Červička nemirni duši se je hitro rodil sklep, da še isti večer odpotujemo v Rim.

Tudi Mušič je bil zato, drugi so se nekaj časa obotavljali, rekoč, da so trudni in da gori omenjene gospode, tak dobimo v Rimu, a počasi so se odločili vsi, da gredo z večernim vlakom. Nazadnje je po dolgem pregovarjanju izjavil tudi doktor Ivan L., da odlazi.

In prišlo je malo pred odhodom vlaka sporočilo, da je tudi ravnatelj Ivan v Milanu in stanuje v Palace-Hôtelu.

Čudom smo se začudili vsi, kar nas je bilo. Kako to, smo si mislili, saj je vendar odšel z Reke z drugo polovico naše ekspedicije na Krk in Marseille.

Rude in jaz sva postala radovedna, kako je prišel v talijo, in najin sklep, da ostaneva to noč v Milanu, se je ojačil predvsem tudi zaradi tega, ker sva prej tri dni spala po vojašnicah in bi se nama prileglo malo počitka.

Preselila sva se iz Milana v Palace, kjer sva našla ravnatelja Ivana ravno pri večerji. In tam, pri dobri jedi in še boljsem vinu nam je tudi on pripovedoval način svojega dospetka v Italijo in Milan.

Druga polovica naše posebne misije, ki je bila ostala na Reki, ko smo mi 17. novembra zvečer odšli proti Dunaju, se je drugi dan vkrčala na parnik Styria, da krene proti Krku. A komaj so zapustili reško pristanišče, se je vijak zapletel v mreže proti podmorskim čolnom. Cele štiri dni, od ponedeljka do četrtega, je stala ladja tam sredi vode, in nihče ni hotel pomagati jugoslovanskim potnikom na suho, nikogar ni bilo, da bi prerezal usodopolno žico, ki se je bila omotala okrog vijaka.

V četrtek šele sta prišla dva čolna in prepeljala naše »nasukane« delegata nazaj na Reko, odkoder so odpotovali še isto popoldne, v četrtek dne 21. novembra.

Šli so proti št. Petru in odtod proti Trstu, da polizkušajo tam svojo srečo.

Bili so to gospodje: ravnatelj Ivan in Tone ter doktorji Jaka, Velesavljevič, Vrbanič, Žiška, Jelavič in Ivanišević.

Vagon, v katerem so se vozili, ni bil ravno last družbe za evropske vagona s posteljami. Bili so vozovi druge vrste, kjer se po navadi vozijo četveronožci, ki nimajo mnogo smisla za snago in slične navade nas razvajenih ljudi. Pa kaj se hoče? Žival je pač žival in ji je salon ravno toliko kot hlev, a gospod ravnatelj Ivan je tudi povedal, da je v tem slučaju šlo za dvo-nožne živali, ki so se šle konje in voli.

Zgodaj zjutraj so prišli v Trst, kjer so našli v vestibulu nekega hotela kratko pre-

močišče. Obrnili so se na kvesturo (policijsko ravnateljstvo), da dobe dovoljenje za potovanje v Benetke.

Dovoljenje so res dobili vsi, razen Toneta, čigar ime je bilo — po pomoti seveda — izostalo na oni listini. In po pomoti tudi njegove prošnje niso oddali na kvesturi. Bila je to šika nekega sopotovalca, ki se ga je hotel zabit za vsako ceno, čena ne morem imenovati.

D. Jaka je je mahnil spričo jasnih dokazov, da se potovalcem ne bo prav dobro godilo, domov. Prav je imel, in tudi jaz bi v takih razmerah ne bil storil drugače, zlasti če bi bil moral zapaziti, da sem komu trn v peti. In 23. novembra se je odpeljal v Ljubljano.

Ravnatelj Tone je začutil isto, a hotel je videti, kako se bodo stvari razvijale še oni in prihodnji dan, zato je ostal čez noč še v Trstu.

V svoje veselje in svojo žalost je moral spoznati, da ga na listo potujočih delegatov nalašč niso stavili, konstatirati je moral, da je nekemu na poti, a obenem je bil tako fin in rahločuten, da se je rajši umaknil, kot bi potoval z delegatom, ki bi mu metal ves čas polena pod nogo.

Dan pozneje, 24. novembra, je odšel tudi v Ljubljano. Gospod ravnatelj Ivan je bil v Trstu zbolel, a zdravnik nam je naročil, naj ostane dva dni v potselji, potem pa lahko potuje dalje.

Med njegovo boleznijo so naši sopotovalci Hrvatje odšli z ono kvesturno listino, ki jim je služila kot legitimacija, v Benetke.

Ravnatelj Ivan pa si je dobil medtem posebno dovoljenje tržaškega komandanta, in ko je okreval, je odšel za njimi.

Tako je gospod Ivan prišel v Milan, tako smo se tam dobili.

Skienili smo pri večerji, da odpotujemo skupno drugi dan v Rim, kamor so bili moji in Rudetovi sopotniki že odšli isti večer.

V petek, 29. novembra, smo odpotovali preko Bologne in Florence tudi mi proti jugu, kjer cveto oranže in limone, se kuhajo makaroni in se praži riž s parmezanskim sirom. Evviva la minestra!

V soboto proti poldnevu smo dospeli v Rim. Nismo imeli v svojem kupeju nikogar, razen nekega italijanskega kapitana, ki je šel domov na dopust. Malo se mu je kadilo, ko smo mu povedali, da smo Srbi, a vendar si ni mogel kaj, da ne bi proslavljal slavne zmage ob Pijavi. In kakor mi vemo, da so ob polomu prvi prodrli Francozi in Amerikanci, tako je on vedel, da zmaga edina zasluga Italijanov in jim pri tem slavnem činu zavezniki niso prav nič pomagali.

V Rimu smo se nastanili v hotelu Quirinal. Ne vem, zakaj smo si mi trije potniki z dežele Kranjske izvolili tako imenitno bivališče, menda zato, ker je hotel blizu kolodvora in ker smo bili vsi trije tako umazani od vožnje, da si skoraj nismo upali pogledati drug drugega v oči.

(Dalje.)

Deklica Elsaila.

Roman. — Napisala Selma Lagerlöf.

(Dalje.)

Gospod Arhije je umaknil in porogljivo pogledal Elsailo.

»Četudi se nam je vse dobro posrečilo, smo imeli mnogo nepriklj, kjer bi se pokazali v okrvavljeni obleki, nas bi spoznali in zgrabili. Toda poslušaj to, da poveš onim, ki nas iščejo, da se mi ne damo uloviti kar tako. Poslušaj to: Ko smo šli preko ledu proti Marstrandu, smo naleteli na naše rojake, ki jih je bil kralj Ivan iztiril iz svoje dežele. Oni so potovali radi ledu iz Marstranda, pa so nam pomagali, da smo dobili obleko. Od tega časa smo hodili brez nevarnosti po Marstrandu. Nobena nesreča nam ni pretila, če bi nas ne bila ti izdala.«

Elsaila je sedela mirno. Od velike bolesti je komaj čutila, da ji tolče srce.

Arhije je poskočil in dejal:

»Tudi nočoj se nam ne bo zgodilo nič hudega. Videla boš, Elsaila.«

Nato je pograbil deklico z obema rokama in jo dvignil. In z Elsailo pred seboj, ko s ščitom, je tekel Arhije skozi dvorano proti izhodu. Vojaki, ki so stali ob vratih kot straža, so pomolili svoja dolga kopja proti njemu, a jih niso mogli rabiti, ker so se bali, da ne bi ranili deklice. Tako je bilo tudi na hodniku in na ozkih stopnicah.

Toda Elsaila ni ljubila več gospoda Arhijeja, ampak ga je mrzila in je mislila, da je to zelo nevaren morilec. In ko je videla, da ga ščiti s svojim telesom tako, da bi mogel pobegniti, je iztegnila roko in povlekla eno kopje, ki ga je držal vojak in ga naperila na srce. Pri prvem koraku, ki ga je stril Arhije, je prodrlo kopje v Elsailino srce.

Tedaj je bil Arhije na vrhu stopnic. Vojaki so se umaknili, ko so videli, da so ranili deklico. On pa je hitel mimo njih.

Ko je prišel gospod Arhije na Markov trg, je slišal iz ene izmed ulic škotske vsklike: »Na pomoč! Z mano! Z mano! Za Škotsko! Za Škotsko!«

To sta bila Filip in Reginald, ki sta zbrala Škote in prišla, da ga osvobodita.

A gospod Arhije jim je tekel nasproti in vpil: »Z mano, z mano! Za Škotsko! Za Škotsko!«

NA LEDU.

Ko so šli po ledu, je držal Arhije Elsailo še vedno na rokah.

Poleg sta šla Filip in Reginald. Hitela sta pripovedovati, kako sta odkrila zaroto in kako se jima je posrečilo privleči težko skrinjo denarja na »Galeasso«, toda gospod Arhije ju ni poslušal. Hotel je, da govori z ono, ki jo je nosil na rokah.

»Koga neseš s seboj?« je vprašal Reginald.

»To je Elsaila,« je odgovoril Arhije. »Peljal jo bom na Škotsko, ker nečem, da ostane tu. Tu bi ne bila drugega, kot uboga ribarica.«

»To je šala,« je pripomnil Reginald.

»Tu bi ji nihče ne dal drugega nego obleko iz navadne volne,« je dejal Arhije, »in bi morala spati na trdi postelji. Jaz ji

bom dal mehko posteljo in jo bom oblekel z najdragocenejšo kožuvinno.«

»Glej, ti ji boš izkazal veliko čast,« je dejal gospod Reginald.

»Nečem je pustiti tu,« je nadaljeval Arhije, »ker kdo se bo tu briga za tako malo stvarico? Čez nekaj mesecev bi jo pozabili vsi. Nihče bi se ne briga zanjo, ne jo obiskal v njeni samotni. Ko pridem v domovino, ji bom uredil lepo stanovanje. Obiskoval jo bom vsak dan in vse bo tako lepo urejeno, da bo mikalo ljudi, da bi jo obiskali. Noč in dan bodo gorele sveče in luči, glasba in pesem, kot da je večna svečanost.«

»V resnici, ti ji nameravaš izkazati čast,« je dejal gospod Reginald ponovno.

»Vse moram tako urediti, da ji bo dobro,« je dejal gospod Arhije. »Ona podi hude misli od mene in ostavi me sreča, če bi me ona zapustila.«

Strašna nevihta je začela. Veter je odtrgal Elsailino ogrinjalo, da je plapolala kot zastava.

»Ali hočeš za trenutek prijeti Elsailo,« je rekel gospod Arhije, »da jo zamo-tam v ogrinjalo.«

Gospod Reginald je prijel Elsailo na roke, pa se je tako prestrašil, da mu je padla iz rok na led.

»Nisem vedel, da je Elsaila mrtva,« je dejal.

ŠUM VALOV.

Celo noč se je sprehajal brodar velike »Galeasse« gori in doli po palubi. Bilo je mračno in oster veter je pihal krog njega. Led se je stisnil tesno krog ladije, da bi mornar lahko mirno dremal v svoji sobi.

Toda on je čul vso noč. Večkrat je dal roko na uho in prisluškoval.

Ni bilo lahko pogoditi, kaj prisluškuje. Vsi njegovi ljudje so bili na ladiji in vsi ljudje, ki jih je nameraval prepeljati na Škotsko. Oni so že spali in ni bilo razgovora, da bi prisluškoval.

Bila je viharna noč; čulo se je lahko škripanje v zraku in šum valov, kot bi ploskal dež.

V ledu se je začela prikazovati razpoklina za razpoklino. Pri tem pa se je slišala grmljavica, kot da so bojne ladje na morju in streljajo.

Toda brodar ni pazil na to.

Vso noč je hodil gori in doli in vendar ni slišal, kar je hotel slišati.

Nazadnje se je oglasilo pred zoro neko pevanje, enolično zategovanje, kot odmev daljne pekmi.

Tedaj se je požuril brodar, da je zbudil svoje ljudi. »Vstanite,« je kriknil. »Vzemite sekire in vesla. Prišel je čas osvobodjenja. Jaz slišim šum vode. Slišim pesem svobodnih valov.«

(Koniec.)

Širite »Večerni list«

Izdajatelj: konsorcij »Večernega lista«.

Odgovorni urednik: Viktor Cenčič.

Tiska: Južnoslovanska tiskarna v Ljubljani.